

Briuselis, 2020 05 20
COM(2020) 554 final

KOMISIJOS ATASKAITA

Lenkija

Pranešimas, parengtas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalį

KOMISIJOS ATASKAITA

Lenkija

Pranešimas, parengtas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalį

1. ĮVADAS

2020 m. kovo 20 d. Komisija priėmė Komunikatą dėl Stabilumo ir augimo pakte nustatytos bendrosios išvengimo sąlygos taikymo. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 1 dalyje, 6 straipsnio 3 dalyje, 9 straipsnio 1 dalyje bei 10 straipsnio 3 dalyje ir Reglamento (EB) Nr. 1467/97 3 straipsnio 5 dalyje bei 5 straipsnio 2 dalyje nustatytą išlygą sudaromos palankesnės sąlygos koordinuoti biudžeto politiką esant dideliame ekonomikos nuosmukiui. Komunikate Komisija pritarė Tarybos nuomonei, kad, atsižvelgiant į numatomą didelį ekonomikos nuosmukį dėl COVID-19 protrūkio, dabartinės sąlygos leidžia pradėti taikyti šią išlygą. 2020 m. kovo 23 d. valstybių narių finansų ministrai pritarė Komisijos vertinimui. Pradėjus taikyti bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą leidžiama laikinai nukrypti nuo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslui pasiekti numatyto koregavimo plano, jei tai nekelia pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutiniu laikotarpiu. Kalbant apie korekcinę dalį, Taryba taip pat gali, remdamasi Komisijos rekomendacija, priimti patikslintą fiskalinę trajektoriją. Taikant bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą Stabilumo ir augimo pakto procedūros nestabdomos. Ji suteikia galimybę valstybėms narėms nukrypti nuo paprastai taikomų biudžetinių reikalavimų, o Komisijai ir Tarybai – imtis būtinų politikos koordinavimo priemonių laikantis Pakto.

Remiantis 2020 m. kovo 31 d. Lenkijos valdžios institucijų pateiktais ir vėliau Eurostato patvirtintais duomenimis¹, 2019 m. Lenkijos valdžios sektoriaus deficitas siekė 0,7 % BVP, o valdžios sektoriaus bendroji skola – 46,0 % BVP. 2020 m. konvergencijos programoje planuojama, kad 2020 m. Lenkijos deficitas sudarys 8,4 % BVP, o skola – 55,2 % BVP.

Planuojamas 2020 m. deficitas yra *prima facie* įrodymas, kad bus susidaręs Stabilumo ir augimo pakte apibrėžtas perviršinis deficitas.

Todėl šiomis aplinkybėmis Komisija parengė šį pranešimą, kuriame analizuojama, ar Lenkija laikosi Sutartyje nustatyto deficito kriterijaus. Skolos kriterijus gali būti laikomas įvykdytu, nes skolos santykis yra mažesnis už Sutartyje nustatytą 60 % BVP pamatinę vertę. Jame atsižvelgiama į visus svarbius veiksnius ir deramas dėmesys skiriamas dideliame ekonomikos sukrėtimui, susijusiam su COVID-19 pandemija.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fe77-a07764b0369f>

1 lentelė. Valdžios sektoriaus deficitas ir skola (% BVP)

		2016	2017	2018	2019	2020 COM	2021 COM
Deficito kriterijus	Valdžios sektoriaus balansas	-2,4	-1,5	-0,2	-0,7	-9,5	-3,8
Skolos kriterijus	Valdžios sektoriaus bendroji skola	54,3	50,6	48,8	46,0	58,5	58,3

Šaltinis: Eurostatas, Komisijos 2020 m. pavasario prognozė.

2. DEFICITO KRITERIJUS

2020 m. konvergencijos programoje planuojama, kad 2020 m. Lenkijos valdžios sektoriaus deficitas pasieks 8,4 % BVP, t. y. viršys Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę ir nebus jai artimas.

Planuojamas Sutartyje nustatytos pamatinės vertės perviršis 2020 m. yra išimtinis, nes jį lemia didelis ekonomikos nuosmukis. Atsižvelgiant į COVID-19 pandemijos poveikį Lenkijos ekonomikai, Komisijos pavasario prognozėje numatoma, kad 2020 m. realusis BVP susitrauks 4,3 %.

Planuojamas Sutartyje nurodytos pamatinės vertės perviršis nėra laikinas, remiantis Komisijos 2020 m. pavasario prognoze, kurioje numatoma, kad deficitas 2021 m. išliks didesnis nei 3 % BVP.

Apibendrinant galima teigti, kad planuojamas 2020 m. deficitas viršija Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę ir nėra jai artimas. Planuojamas perviršis pagal Sutartį ir Stabilumo ir augimo paktą laikomas išimtiniu, bet ne laikinu. Taigi analizė rodo, kad Sutartyje ir Reglamente (EB) Nr. 1467/97 apibrėžtas deficito kriterijus *prima facie* nėra įvykdytas.

3. SVARBŪS VEIKSNIAI

Sutarties 126 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad, jei valstybė narė neatitinka reikalavimų pagal vieną ar abu tuos kriterijus, Komisija turi parengti pranešimą. Tame pranešime taip pat turi būti „atsižvelgiama, ar bendrojo šalies biudžeto deficitas yra didesnis už valstybės investicijų išlaidas, be to, įvertinami ir kiti svarbūs veiksniai, įskaitant valstybės narės vidutinės trukmės ekonomikos ir biudžeto būklę“.

Tie veiksniai išsamiau paaiškinti Reglamento (EB) Nr. 1467/97 2 straipsnio 3 dalyje, kurioje taip pat nustatyta, kad būtina tinkamai atsižvelgti „į visus kitus veiksnius, kurie, atitinkamos valstybės narės nuomone, yra svarbūs siekiant visapusiškai įvertinti, ar laikomasi deficito ir skolos kriterijų, ir kuriuos valstybė narė nurodė Tarybai ir Komisijai“.

Dabartinėmis aplinkybėmis pagrindinis papildomas veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti vertinant 2020 m., yra COVID-19 pandemijos, kuri labai veikia biudžeto būklę ir lemia labai neapibrėžtą perspektyvą, ekonominis poveikis. Dėl pandemijos taip pat pradėta taikyti bendroji nukrypti leidžianti išlyga.

3.1. COVID-19 pandemija

COVID-19 pandemijos sukeltas didelis ekonominis sukrėtimas daro didelį neigiamą poveikį visoje Europos Sąjungoje. Poveikis BVP augimui priklausys tiek nuo pandemijos trukmės, tiek nuo to, kiek laiko bus reikalingos priemonės, kurių imamasi nacionalinių valdžios institucijų, Europos ir pasauliniu lygmeniu, siekiant sulėtinti viruso plitimą, apsaugoti gamybos pajėgumus ir paremti visuminę paklausą. Valstybės narės jau ėmėsi arba imasi biudžeto priemonių, kad padidintų sveikatos sistemų pajėgumą ir suteiktų pagalbą labiausiai nukentėjusiems asmenims ir sektoriams. Taip pat imtasi svarbių likvidumo paramos priemonių ir suteiktos kitos garantijos. Remdamosi išsamesne informacija, kompetentingos statistikos institucijos turi išnagrinėti, ar tos priemonės turi tiesioginį poveikį valdžios sektoriaus balansui. Dėl tų priemonių ir ekonominės veiklos sulėtėjimo susidarys gerokai didesnės valdžios sektoriaus deficito ir skolos pozicijos.

3.2. Vidutinio laikotarpio ekonominė būklė

2019 m. ekonomikos augimas viršijo 4 %, daugiausia dėl didelės vidaus paklausos. Tačiau Komisijos 2020 m. pavasario prognozėje numatoma, kad dėl COVID-19 pandemijos 2020 m. BVP sumažės 4,3 % – tai atspindi ekonominės veiklos sutrikdymą, kurį lėmė izoliavimo priemonių taikymas ir precedento neturintis išorės paklausos sumažėjimas. Prognozuojama, kad privatus vartojimas patirs didelį neigiamą poveikį dėl išaugusio nedarbo, staigaus darbo užmokesčio augimo sumažėjimo ir menko vartotojų pasitikėjimo. Taip pat numatoma, kad 2020 m. investicijos smarkiai sumažės. Tikėtina, kad pirmoje metų pusėje gamyba labai sumažės, o nuo trečiojo ketvirčio palaipsniui atsigaus. Ši perspektyva parengta vyraujant išimtinai dideliame neapibrėžtumui dėl pandemijos trukmės ir jos ekonominio poveikio. Tai yra švelninamasis veiksnys vertinant, ar Lenkija 2020 m. laikysis deficito kriterijaus.

3.3. Vidutinio laikotarpio biudžeto būklė

2018 m. liepos 13 d. Lenkijai buvo rekomenduota užtikrinti, kad 2019 m. grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 4,2 % (toliau – išlaidų kriterijus), o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą². Bendras vertinimas rodo, kad 2019 m. ir 2018 ir 2019 m. (vertinant kartu) buvo labai nukrypta nuo rekomenduojamo koregavimo plano siekiant vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo.

Konvergencijos programoje pateikiama informacija apie dideles naujas išlaidas, kurių fiskalinis poveikis 2020 m. sudarys 3,2 % BVP, pandemijos plitimui suvaldyti ir ekonomikai remti. Daugiausia išlaidų planuojama patirti dėl to, kad skiriamos išmokos savarankiškai dirbantiems asmenims ir pagal nestandartines darbo sutartis dirbantiems asmenims, įmonės atleidžiamos nuo socialinių įmokų mokėjimo ir tam tikroms įmonėms skiriamos darbo užmokesčio subsidijos³. Konvergencijos programoje taip pat atsižvelgiama į didelį viešųjų pajamų sumažėjimą dėl krizės ir cikliško padarinių. Remiantis konvergencijos programa, 2021 m. pajamos turėtų didėti dėl ekonomikos atsigavimo ir cikliškų veiksmų.

² 2018 m. liepos 13 d. Tarybos rekomendacija dėl 2018 m. Lenkijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2018 m. Lenkijos stabilumo programos, OL C 320, 2018 9 10, p. 88.

³ Konvergencijos programoje taip pat minimos Lenkijos plėtros fondo mokėtinos paskolos, kurių bendra vertė – 100 mlrd. PLN, iš kurių apie 60 mlrd. PLN planuojama konvertuoti į dotacijas, jų nepriskiriant 2020 m. išlaidoms. Komisijos 2020 m. pavasario prognozėje daroma prielaida, kad numatoma neišmokėti suma įrašoma kaip kapitalo pervedimai, kai paskolos mokamos įmonėms (t. y. 2020 m.).

Konvergencijos programoje neminimos naujos didelės išlaidos ekonomikai remti. Konvergencijos programoje pabrėžiamas didelis su šia projekcija susijęs neapibrėžtumas, kurį lemia pandemijos raida, sanitarinių priemonių trukmė ir griežtumas, ekonomikos atsigavimo stiprumas, centrinio banko politika ir išorės padėtis.

3.4. Kiti Lenkijos nurodyti veiksniai

2020 m. gegužės 11 d. Lenkijos valdžios institucijos atsiuntė raštą, kuriame pagal Reglamento (EB) Nr. 1467/97 2 straipsnio 3 dalį nurodė svarbius veiksnius. Ankstesniuose skirsniuose pateikta analizė jau iš esmės apima pagrindinius valdžios institucijų nurodytus veiksnius. Papildomas dar nepamínėtas veiksnys yra vyriausybės pasiryžimas kuo greičiau sumažinti perviršinį deficitą. Taikydamos išlaidų stabilizavimo taisyklę valdžios institucijos planuoja 2021 m. sumažinti deficitą iki beveik 3 % BVP, jei dėl ekonominės padėties neppureiks imtis jokių papildomų fiskalinių paskatų.

4. IŠVADOS

Konvergencijos programoje planuojama, kad 2020 m. nominalusis Lenkijos valdžios sektoriaus deficitas pasieks 8,4 % BVP, t. y. viršys Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę ir nebus jai artimas. Planuojamas pamatinės vertės perviršis laikomas išimtiniu, tačiau ne laikinu.

Vadovaujantis Sutartimi ir Stabilumo ir augimo paktu, šiame pranešime taip pat išnagrinėti svarbūs veiksniai. Apskritai, kadangi planuojamas deficitas gerokai viršija 3 % BVP ir perviršis nėra laikinas, atsižvelgiant į visus svarbius veiksnius, analizė rodo, kad Sutartyje ir Reglamente (EB) Nr. 1467/1997 apibrėžtas deficito kriterijus nėra įvykdytas.